

Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat – Mikä muuttuu?

1. Vasu velvoittaa

Uudet paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat eli vasut otetaan käyttöön 1.8.2017. Opetushallitus päätti kansallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista lokakuussa 2016 ja varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat laatineet omat paikalliset suunnitelmansa niiden pohjalta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ei ole enää aiempaan tapaan suositus vaan kansallinen normi. Paikalliset suunnitelmat velvoittavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä sitoutumaan varhaiskasvatukseen sekä perusteiden arvoperustan, tavoitteiden ja sisältöjen mukaiseen toimintaan niin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa kuin muussa varhaiskasvatuksessa.

Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat vastaavat osaltaan muuttuvan maailman haasteisiin. Niissä on huomioitu yhteiskunnassa ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä tapahtuneita muutoksia sekä tutkimuksen tuomaa viimeisintä tietoa. Tämä ei tarkoita sitä, että kaikki vanha ja toimiva pitäisi muuttaa tai uudistaa. Ajattelu- ja toimintatapojen päivitys tähän päivään on kuitenkin välttämätöntä ja siihen työhön uusi vasu antaa työkaluja.

2. Lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen

Viimeaikainen tutkimus on osoittanut varhaiskasvatuksen suotuisia vaikutuksia niin lapsen kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Mikä tahansa varhaiskasvatus ei kuitenkaan tuota toivottuja tuloksia, vaan varhaiskasvatuksen on oltava laadukasta. Sensitiivinen vuorovaikutus, lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen, oppimisympäristöjen rakentaminen yhdessä lasten kanssa, välittävä huolenpito sekä leikin ja oppimisen mahdollistaminen ovat keskeisiä asioita vaikuttavaa varhaiskasvatusta toteutettaessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laatukäsikirja, joka määrittelee raamit kaikille yhtenäisen ja tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Sen mukaisesti toimimalla varmistetaan jokaisen lapsen oikeus saada tasalaatuista varhaiskasvatusta asuinpaikastaan riippumatta.

3. Varhaiskasvatuksesta vauhtia kasvun ja oppimisen polulle

Varhaiskasvatus on koulutusjärjestelmämme kivijalka. Varhaislapsuus on intensiivistä kehityksen ja oppimisen aikaa. Keskeiset kehitykselliset muutokset tapahtuvat jo ennen kouluikää. Siksi se, mitä lasten elämässä tapahtuu tuona aikana, on merkityksellistä sekä lapsen tämän hetkisen, että tulevan elämä kannalta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytkeyty tiiviisti osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa. Perusteista löytyy monia yhtymäkohtia esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmiin. Suomalaisen kasvatusta ja koulutusjärjestelmän yhtenäinen arvoperusta, käsitys lapsesta ja oppimisesta sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista turvaavat lapsen näkökulmasta johdonmukaisesti etenevän opinpolun.

4. Pedagogisesti painottunut varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaissa määritellyt tavoitteet sekä velvoite huomioida lapsen etu varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa ovat koko toiminnan perusta. Varhaiskasvatus on kasvatusta, opetusta ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Se ei ole vain päivähoitoa, vaan tavoitteellisesta ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin omien valmiuksiensa mukaisesti.

5. Jokaiselle lapselle oma vasu

Jokaiselle perhepäivähoidossa ja päiväkodissa olevalle lapselle laaditaan oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu. Se tehdään yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa.

Lapsen vasu on mahdollisuus tehdä näkyväksi kunkin lapsen vahvuudet ja voimavarat sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen vasu on pedagoginen suunnitelma siitä, miten lapsi huomioidaan yksilönä varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen vasua arvioidaan säännöllisesti.

6. Oikeus leikkiä, oivaltaa ja olla osallinen

Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää ja edistää lapsen yksilöllisen potentiaalin kehittymisen. Eheytetty, eri oppimisen alueita yhdistelevä pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun. Työtapojen sekä oppimisympäristöjen tulee edistää lasten intoa tutkia, kokeilla ja harjoitella asioita. Lapsilla on myös oikeus saada oppimiseensa sopivaa ohjausta ja tukea.

Varhaiskasvatuksessa ymmärretään leikin merkitys lapselle sekä sen pedagogiset mahdollisuudet hyvinvoinnin ja oppimisen edistämässä. Leikki on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat uusia taitoja ja luovat merkityksiä itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Lasten sosiaalisia suhteita tuetaan ja varmistetaan, että jokaisella on mahdollisuus osallistua leikkeihin ja yhteiseen toimintaan.

Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja ryhmänsä jäseniä. Lapsilla on omia ajatuksia ja mielipiteitä, joita tulee kuulla ja huomioida. Lapsilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin sekä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä.

7. Huoltajien osallisuuden edistäminen yhteinen tavoite

Varhaiskasvatuslain mukaan lasten huoltajilla on oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää toimintatapoja, joilla mahdollistetaan huoltajien osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Kunnioittava ja arvostava kohtaaminen sekä huoltajien aito kuuleminen ovat avoimen ja luottamuksellisen yhteistyön perusta.

8. Varhaiskasvatuksessa rakennetaan laaja-alaista osaamista

Laaja-alainen osaaminen on muun muassa monilukutaitoa, itsestä huolehtimista ja arjen muita taitoja. Se on myös kulttuurista osaamista ja vuorovaikutustaitoja, joita tarvitaan yhä monimuotoisemmassa maailmassa. Hyvä varhaiskasvatus antaa vankan pohjan näiden tietojen ja taitojen kehittymiselle.

Ajattelu ja oppiminen itsessään ovat tärkeitä tulevaisuuden taitoja. Puhutaankin paljon elinikäisestä oppimisesta, joka edellyttää rohkeutta, innostusta, luottamusta ja avoimuutta uusia asioita kohtaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja itsensä ilmaiseminen korostuvat moninaistuvassa maailmassa. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja toisten ihmisten kunnioittamiselle ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen opettelu ovat keskeinen osa varhaiskasvatuksen toimintaa. Omasta ja toisten hyvinvoinnista opitaan huolehtimaan turvallisessa vuorovaikutuksessa. Myös kestävän elämäntavan periaatteita toteutetaan kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat enenevässä määrin osa lasten elämää ja erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä toimimisen harjoittelu on varhaiskasvatuksen tehtävä.

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapset saavat itse olla mukana vaikuttamassa siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa.

9. Toimintakulttuurin kehittäminen

Vasu velvoittaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin uudistamiseen ja kehittämiseen. Työ- ja toimintatapojen arvioinnissa on keskeistä miettiä, miten ne parhaalla tavalla tukevat lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Tehtyjen ratkaisujen lähtökohdana on oltava vasun tavoitteiden mukaisia ja niissä on aina huomioitava lapsen etu. Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet antavat tukirangan esimiestyölle sekä työyhteisöjen yhteiselle kehittämiselle.

10. Arviointia monella tasolla

Varhaiskasvatusta laatua kehitetään systemaattisen arvioinnin avulla. Arviointia toteutetaan sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee arvioida muun muassa paikallisia vasuja sekä niiden toteutumista. Yksiköiden arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin sekä ja pedagogiikan toteutumiseen. Myös lapsen vasua tulee arvioida yhdessä huoltajien kanssa vähintään kerran vuodessa. Arvioinnin avulla tehdään näkyväksi varhaiskasvatuksen vahvuuksia sekä kehittämisen tarpeita.